RUSKI INWALID

No. 182.

WTOREK. **3 Sierpnia 1820 r.**

CZYLI

WIADOMOŚCI WOJENNE.

Treść. Wiadomości Zagraniczne: Niemcy. Franciia. Angliia. Hiszpaniia. Włochy.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

NIEMCY.

Od brzegów Menu, 26 Lipca.

Pewny kupiec Sztutgardski otrzymał list od korrespondenta swego z Neapolu pod dniem 4. b. m. treści następuiącey: »Wszelkie wexle na miasta handlowe zagraniczne z łatwością się tu sprzedaią i ochoczo są kupowane, podobnież i złoto obficie kursuie i zmienia się. (Wszystko to każe się domyślać, że wielu iest takich, co myślą się przenieść za granicę). Lecz zato akcyie długu państwa zabespieczone, spadaią z ceny i każdy stara się ich pozbyć.«

Poseł miast Anzeatyckich w Frankforcie Senator *Schmidt* podał niedawno seymowi szczegółową wiadomość o towarzystwie tak nazwanem *Antipirate* zawiązanem w Hamburgu; obok tego przedstawił noty drukowane o czynnościach tegoż towarzystwa. Zgromadzenie seymu iednomyślnie postanowiło: przesłać te papiery do kommissyi swoiey, sprawami barbaryyczyków zaymuiącey się.

Dla obwarowania Ulmu i iego okolic przeznaczono 20 milionów franków z summy wziętey z kontrybucyi francuzkiey, a złożoney w banku angielskim. Ta summa iest pod zawiadowaniem kommissyi woienney w Frankforcie zostaiącey. Powiadaią, że po uczynionych rachunkach, okazało się, że wydatki na ten przedmiot użyć maiące się, po zupełnem skończeniu pomienionych warowni, wyniosą do 100 milionów. Z tego powodu mówią niektórzy że pierwszy plan (zamienienia Ulmu w iedną z twierdz związkowych) zaniechanym zostanie. W takiem zdarzeniu rozumieć należy, że inne mieysca po nad Renem, będą obwarowane i summa ta na ten przedmiot przeznaczoną zostanie.

Wyporządzenie warowni w Lansdau, niedawno zostało skończone; lecz nieuznano za rzecz potrzebną powiększać i rozszerzać one.

Doroczny obchod na polu pamiętney bitwy w Sempa w Szwaycaryi odbył się 10 lipca w sposob nayuroczystszy. Deputowani wszystkich kantonów; posłowie: hiszpański i niderlandski i rezydenci: angielski pruski i badeński, znaydowali się na tym obchodzie. Kanonik *Staldor* miał przy tem zdarzeniu piękną i do przedmiotu stosowuą mowę.

Akt ostateczny obrad ministeryalnych w Wiedniu *względem rozwinięcia i umocnienia związku niemieckiego.* (Ciąg dalszy. Obacz Gaz. Rusk: Jnw: 181.

Art. 36. Gdy 11tym artykułem aktu związkowego wszyscy członkowie związku obowiązali się, tak całe Niemcy, iako też każdy w szczególności kray związkowy bronić od wszelkiego napadu, i nawzaiem zapewnić sobie wszystkie posiadłości związkiem obięte, żaden więc poiedynczy kray związkowy nie może od innego obcego mocarstwa doznawać zgwałcenia praw swoich, aby przez to cały związek nie był dotknięty. Dla tego też poiedyncze kraie związkowe obowiązane są ze swoiey strony, nie dawać powodu do takich gwałtow, ani też ich obcemu mocarstwu wyrządzać. Gdyby mocarstwo, nienależące do związku, podało zgromadzeniu związkowemu skargę na członka związkowego, naruszaiącego spokoyność iego, a ta skarga okazała się gruntowną, w tym razie zgromadzenie związkowe wezwie takiego członka, aby niezwłócznie dostateczne dał zadosyć uczynienie, a przy wezwaniu użyie razem podług okoliczności srodkow, któreby dalszym skutkom napasci w przyzwoitym czasie zapobiegły.

Art. 37. Jeśli kray związkowy, w zachodzących między nim a innem obcem mocarstwem zatargach, wzywa pośrednictwa związku, natenczas zgromadzenie związkowe dochodzi ściśle początku takowego poróżnienia i prawdziwego stanu rzeczy. Jeżeli się z takowego rozpoznania okaże, iż kray związkowy nie ma słuszności za sobę w tym razie zgromadzenie związkowe surowem napomnieniem odwróci go od dalszych sporów, odmówi żądanego posrednictwa, a nawet w potrzebie użyie własciwych srodkow do utrzymania pokoiu. Jeśli się zaś przeciwnie okaże, natenczas zgromadzenie związkowe obowiązane iest, wstawić się za kraiem związkowym, który gwałtu doznaie, dać mu skuteczne pośrednictwo, i rozciągnąć ie tak, aby zupełne zabezpieczenie i przyzwoite zadosyćuczynienie pozyskał.

Art. 38. Gdyby który z kraiów związkowych doniosł, albo gdyby się z innych dokładnych wiadomosci okazało, iż nieprzyiaciel poiedyńczemu kraiowi związkowemu lub całemu związkowi zagraża, w takim razie, zgromadzenie związkowe naradziwszy się: czyli rzeczywiscie istnieie niebezpieczeństwo napadu, stosowny iak nayrychley wyda w tey mierze wyrok. Po uznaniu niebezpieczeństwa, uchwali zaraz przy wyroku srodki obrony, które niezwłocznie maią bydź uskutecznione. Tak wyrok, iako też uchwała pochodzi od kommissyi związkowey, która prostą większoscią kresek stanowi.

Art. 39. Skoro nieprzyiaciel napada na kray związkowy, zaraz rozpoczyna się woyna, i w takim przypadku należy niezwłocznie wziąć się do srodków obrony, nie wchodząc bynaymniey w to, co poźniey zgromadzenie związkowe w tey mierze uchwali.

Art 40. Jezeli związek widzi się przymuszonym do formalnego wypowiedzenia woyny, postanowienie w tey mierze nastąpić powinno na ogólnem zgromadzeniu przepisaną wiekszoscią dwóch trzecich części kresek.

Art. 41. Postanowienie kommissyi związkowey, uznaiące rzeczywistość niebezpieczeństwa napadu nieprzyiacielskiego, obowiązuie wszystkie kraie związkowe do wspólnego użycia srodków obrony, iakich seym związkowy widzi potrzebę. Podobnież uchwalone na ogólnem zgromadzeniu wypowiedzenie woyny obowiązuie wszystkie kraie związkowe do bezposredniego udziału wspólney woyny.

Art. 42. Choćby pytanie względem niebezpieczeństwa rozwiązane było w zaprzeczaiącym sposobie, kraiom wszelako związkowym przekonanym o rzeczywistosci niebezpieczeństwa, wolno iest umówić się względem srodków wspólney obrony.

Art. 43 Jeśli w przypadku niebezpieczeństwa i obrony poiedyńczych kraiów związkowych iedna z woiuiących stron żąda formalnego pośrednictwa związku, w tym razie związek, stosownie do stanu rzeczy i położenia swego, przyymie takowe pośrednictwo za posrednem zezwoleniem drugiey strony; uchwała atoli względem przedsięwziąć się maiących środków obrony nie ma bydź wstrzymaną ani zawieszenie broni, lub zwłoka w uskutecznieniu uchwalonych srodków nie nastąpi.

Art. 44. Podczas wybuchnienia woyny, wolno iest każdemu kraiowi związkowemu dać na wspólną obronę większą potęgę, aniżeli kon-

tyugens iego wynosi; za co iednak żadney pretensyi do związku rościć sobie nie może.

Art. 45. Jeśli wciągu woyny między obcemi mocarstwami, lub w innych przypadkach, zaydą stosunki, daiące powod do obawy naruszenia neutralności kraiów związkowych, natenczas zgromadzenie związkowe uchwali bez zwłoki na mnieyszey radzie środki, potrzebne do utrzymania tey neutralności.

Art. 46. Jeśli kray związkowy, maiący oraz posiadłości za obwodem związku, rozpoczyna woynę iako mocarstwo Europeyskie, w tym razie, woyna takowa, nietycząca się stosunków i zobowiązań związkowych, będzie zupełnie obcą dla związku.

Art. 47. W przypadku, gdy kray związkowy iest zagrożony lub zaczepiony w posiadłościach swoich za obwodem związku położonych, związek obowiązany iest użyć wspólnych środków obrony i dać pomoc, lecz w miarę, iak kommissya związkowa po uprzedniem naradzeniu się, uzna większością krasek niebezpieczeństwo dla obwodu związkowego. W tym ostatnim razie zachowane bydź maią przepisy, objęte poprzedzaiącemi artykułami.

Art. 48. Postanowienie aktu związkowego, iż po wypowiedzianey woynie żadnemu członkowi związku niewolno iest wchodzić w iednostronne układy z nieprzyiacielem, ani zawierać rozeymu lub pokoiu, obowiązuie także za równo wszystkie kraie związkowe, bez względu, czy maią posiadłość za obwodem związku, lub nie maią.

Art. 49. Kiedy ze strony związku odbywaią się układy o pokoy lub rozeym, wtenczas zgromadzenie związkowe wyznaczy wydział do szczególnego niemi kierowania; do układania się zaś mianować będzie własnych swoich pełnomocników, opatrzonych w należyte przepisy. Przyięcie i zatwierdzenie traktatu pokoiu, na zupełném tylko zgromadzeniu nastąpić może. (*d. c. n.*)

z Wiednia 25 Lipca.

Fregata woienna nazwana *Cesarzowa Karolina*, wysłaną będzie wkrótce z Tryestu do Kantonu, pod dowództwem Podpułkownika służby morskiey *Pebela.* (rodem z Getz co w Czechach) Ładunek tey fregaty powiększey części składa się z *żywego srebra.* Jest to pierwsza iescze spekulacyia handlowa austryiacka, przeznaczona do Chin. Aby zaś pomieniony ładunek wygodniey mogł być upakowanym, porobiono w tym okręcie przegródki i składy, iakie zwyczaynie robią się tylko w okrętach kupieckich.

Na tymże statku wyieżdzaią ztąd: Baron *Schturmer* przeznaczony na posła przy dworze Brezylijskim do Rio-Janeiro i Pan *Watto* Konsul ieneralny Austryiacki na mieysce swoiego przeznaczenia.

FRANCYIA.

z Paryża, 22 Lipca.

Przed dwoma blisko laty wypłynęło z Bordeau dwa wielkie okręty z 200 rodzinami powiększey części emigrantów francuzkich. Wszystkie te rodziny miały zamiar osieść na wyspie Kuba, w nowey osadzie hiszpańskiey, *Fernandina-de-Schagau* zwaney. Założenie tey osady obiecywało nayświetnieysze nadzieie; lecz skutek zupełnie był przeciwny. Podróżny ieden, który niedawno ztamtąd powrócił, przywiózł nam naysmutnieysze o pomienioney osadzie wieści. Francuzi weszli byli z początku w umowę z rządcą osady i obowiązali się płacić tak znaczne summy, z iakich w żaden sposob uiścić się niemogli. Zato rozproszono ich po całey wyspie i wprzężono na całe życie do robot nayciężśzych, które wielu z nich zprzątnęły ze świata a reszta wlecze opłakane życie w nieznośnèm iarźmie.

Król zaszczycił Xiążęcia *Decases* przy iego wyiezdzie do Londynu nayczułnieyszemi dowodami względów swoich: wydać mu rozkazał znaczną summę z swey kassy prywatney; nadto 14 naypięknieyszych koni darował mu ze stayni swoiey. Lecz naypięknieyszym zapewne podarunkiem iest wizerunek Królewski w całey figurze, malowany przez P. *Gerrard*, a który N. Pan darował Xiążęciu dla ozdobienia sali iego w Londynie.

„Powszechnie rozumieią, (mówi *Dziennik paryzki*) że posiedzenia obu izb w przyszłą sobotę rozwiązane zostaną.“

Według konstytucyi osoba Para iest nietykalną, i ten kto do towarzystwa tego należy, niemaczey może bydz aresztowany, iak za zgodą i pozwoleniem całey izby. Teraz niedawno podane zostały skargi na dwoch parów z przyczyny zaciągniętych i niewypłaconych długów; zachodzi więc pytanie: Czy powaga dostoieństwa tego iest tak wielką aby mogła uwolnić Para od wszelkiego prześladowania i musu w tey mierze? W kilku posiedzeniach gorące w tey mierze były

sprzeczki, i kommissyia pod przewodnictwem Hrabiego *Lalli Tolendal* podała iuż powtórne zdanie sprawy w tym przedmiocie, a treść takowego iest następuiąca: Karta konstytucyyna zostawuie sądowi izby: w iakich zdarzeniach Par niemoże bydz aresztowanym, a w iakich traci ten przywiley? Opieraiąc się na tém sobie służącem prawie, izba stanowi: że we wszelkich okolicznościach zachodzących z powodu długów *osoba Para powinna bydz święta i nietykalna.* — Niektóre osoby a mianowicie urzędnicy cywilni uczynili z tego powodu uwagę, iż izba parów może przez takie postanowienie sciągnąć na siebie podeyrzenie, że pobłaża członkom swoim i ułatwia im sposoby zaciągania i niepłacenia długów. Też osoby dodały iescze że Izba Parów stanowiąc tak przywiley dla swoich spółczłonków powinna była wyrazić, że chociaż członki iey niemogą bydz aresztowane za długi, tak iak wszyscy inne osoby; za zgodą iednakże izby nastąpić to może. —

W rękodzielni zegarków w Besançon licza 1.200 robotnika i corok 30,000 zegarków z tey rękodzielni wychodzi.

W iednym z ostatnich numerów *Monitora* pod artykułem z Hiszpanii czytamy między inne co następuie: »Ze wszystkiego się wyświeca, że duch buntu i niezgody zwolna ustępuie z tego Krolestwa i spokoyność zaczyna panować.«

Angliia.

z Londynu, 28 Lipca.

Xiążę *Jor ki* znaydował się na ostatnich popisach gwardyi w Heyde-park i Xiążę *Wellington* towarzyszył mu.

Hiszpaniia.

z Madrytu, 18 Lipca.

Kilku dniami przed uroczystém otwarciem posiedzeń stanów (Cortez) ludzie złośliwi roznieśli tu nader nieprzyiemne pogłoski. Sprawcy tey niespokoyności wkrótce byli schwytani i uwięzieni. Powiadaią że między nimi był także i Hrabia *Cadillas*; niegdyś minister policyi *Chavara*, ten iednakże umknął wcześnie.

Stany (Cortez) znieśli postanowienie z dnia 18 Marca 1812 roku, na mocy którego dzieci Jnfanta don *Francisco de Paula* i byłey Królowey Hetruryi a teraz Xiężney Łukieskiey usunięte były od następstwa.

Mowy które Król i prezes kortezów mieli na uroczystém otwarciu posiedzeń 9 b. m. są tu teraz przedmiotem rozmów powszechnych. Zdania publiczności względem mowy prezesa są rozmaite; lecz Królewska z powszechném uwielbieniem i zapałem iest przyięta; nosi bowiem cechy otwartości, iasności i szlachetney prostoty. Niema w niey wykrzykników ani porównań, lecz wszędzie się przebiia nayczystsza chęć uszczęśliwienia ludu.

z Barcellony, 16 Lipca.

Według ostatnich doniesień z Maiorki od 2. b. m. umarło tam od 21 do 27 Czerwca blisko w przeciągu tygodnia 309, a uleczono z zarazy tylko 32 ludzi. Klęska ta przenikla iuż i do Cap de Pere, gdzie dotąd iescze była nieznaną. Powiadaią że mieszkańcy Arty, przeszli przez kordon przeciągnięty dla zapobieżenia aby się zaraza nieszerzyła w odległeyszych prowincyiach wyspy. Jeśli ta wiadomość iest prawdziwą; ta staszna klęska zniszczy zapewne ludność na całey obszerności wyspy składaią cą się z 135,900 osob. Lękaią się także aby niektorzy mieszkańcy nie opuścili wyspy sekretnie i nie zarazili brzegów francuzkich i hiszpańskich. — Składka czyniona tu narzecz nieszczęśliwych wyspiarzy Maiorki, przyniosła iuż 150,000 franków. Nadto wysłano tam 200 namiotów i innych wiele artykułów, na których tam zbywa.

Włochy.

z Rzymu 15 Lipca.

We włoszech wyższych równie iak i pańs stwie kościelnem schwytano w tych dniach i uwięziono niemało osob podeyrzanych.

Oyciec święty począł iuż 25 rok swoiego papieżstwa, taki przeciąg nazywa się *Annos Petri.* Od nieiakiego czasu iego świętobliwość mocno zapadł na zdrowiu, a nawet i niebespiecznie.

W Petersburgu.

w drukarni woienney Głównego Sztabu JEGO CESARSKIEY MŚCI.